

MOJ USPEH

PRILOGA O FINANCAH, KADRIH IN IZOBRAŽEVANJU

14. ŠTEVILKA / FEBRUAR 2025

Varčevanje naj bo pravočasno in načrtno

Kateri trendi in tehnologije bodo poganjali borzne tečaje navzgor? Velja staviti na minule zmagovalce? Kateri segment je najbolj vroč?

strani 4, 5

Šola ne definira nujno poklica, ki ga nato opravljaš

Tako pravi karierna svetovalka Sabina Zupan in dodaja, da je, odkar je Slovenija postala članica Evropske vesoljske agencije, precej aktualen tudi študij s teh področij

strani 6, 7

Nič več zgolj pisarne, ampak središče dogajanja

Veliko poslovnih prostorov in zgradb v Sloveniji je starejših, zato so nezanimivi za sodobno zasnovana podjetja. Danes je poslovna nepremičnina več kot samo objekt

stran 14

Finančna neodvisnost in zgodnja upokožitev

Finančno neodvisni in zgodaj upokojeni

Gibanje FIRE daje prednost večji finančni neodvisnosti s programom izredne varčnosti in agresivnih naložb. Privrženci tega gibanja načrtujejo, da se bodo upokojili prej, kot je običajna upokojitvena starost, ali pa upajo, da bodo bolj finančno neodvisni

Mitja Sagaj

Ste že slišali za kombinacijo finančne neodvisnosti in zgodnje upokojitve? Besedni zvezi v izvirniku - Financial Independence, Retire Early - dasta kratico FIRE, ki je danes gibanje ljudi, ki so predani programu ekstremnega varčevanja in naložb, s ciljem, da bi se upokojili veliko prej, kot bi to dopuščali tradicionalni proračuni in pokojninski načrti. Vsaj od zgodnjih devetdesetih let prejšnjega stoletja so si privrženci gibanja za finančno neodvisnost in zgodnjo upokojitev (FIRE) prizadevali, da bi se se osvobodili bremena službe, preden bi dosegli tradicionalno upokojitveno starost, in ob tem imeli dovolj denarja.

FIRE v svoji najosnovnejši obliki zahteva, da sprejmete varčen način življenja, povečate svoje prihranke in si s tem privoščite predčasno upokojitev.

Uspešnica iz leta 1992 Tvoj denar ali tvoje vaše življenje avtorjev Vicki Robin in Joeja Domingueza je popularizirala številne koncepte, ki jih uporabljajo ljudje v tem gibanju. Izvor izraza in akronima FIRE sicer ni znan, vendar uteleša osrednjo premiso knjige: ljudje bi morali vsak strošek ovrednotiti glede na število delovnih ur, ki so jih porabili za plačilo.

Izredna varčnost in agresivne naložbe

Gibanje FIRE daje prednost večji finančni neodvisnosti s programom izredne varčnosti in agresivnih naložb. Privrženci FIRE upajo, da se bodo upokojili prej, kot je običajna upokojitvena starost, ali pa bi radi pridobili večjo finančno neodvisnost. Tisti, ki se želijo predčasno upokojiti, lahko načrtujejo, da bodo živeli izključno od majhnih umikov iz svojih portfeljev ali pa v svojo strategijo vključijo delo s krajšim delovnim časom.

Zagovorniki ekstremnega varčevalnega življenjskega sloga ostanejo delovno aktivni in prihranijo do 75 odstotkov svojega letnega dohodka. Ko njihovi prihranki dosežejo številko, zastavljeno v strategiji FIRE, ki je običajno 25-kratnik njihovih letnih stroškov, lahko prenehajo opravljati vsakodnevno službo ali se popolnoma upokojijo.

Da bi pokrili svoje življenjske stroške po upokojitvi, letno opravijo majhne dvige svojih prihrankov, običajno tri do štiri odstotke (prilagojeno glede na inflacijo). Odvisno od velikosti njihovih prihrankov in zelenega življenjskega sloga to zahteva izjemno skrbnost

pri spremljanju stroškov ter predanost vzdrževanju in prerazporeditvi njihovih naložb.

Ponovno uravnoteženje portfelja ni nič drugega kot redno vzdrževanje vaših naložb, kot je obisk zdravnika na pregled ali menjava olja v vašem avtomobilu. Ponovno uravnoteženje pomeni prodajo nekaterih delnic in nakup nekaterih obveznic ali obratno, tako da se

večino časa dodelitev sredstev v vašem portfelju ujema z ravno donosov, ki jih poskušate doseči, in količino tveganja, ki ga želite prevzeti.

Nekatere različice FIRE

Znotraj gibanja FIRE, ki je pridobilo veljavo predvsem zato, ker se posamezniki želijo osvo-

KLJUČNI ZAKLJUČKI

1. Finančna neodvisnost, zgodnja upokojitev (FIRE) je finančno gibanje, ki ga opredeljujejo varčnost, izjemno varčevanje in naložbe.
2. Zagovorniki FIRE si lahko izračunajo svojo številko FIRE, ki je običajno 25-kratnik njihovih letnih stroškov, kar je znesek, za katerega pričakujejo, da ga bodo potrebovali za udobno upokojitev.
3. Običajno sledilci FIRE dvignejo tri do štiri odstotke svojih prihrankov letno za kritje življenjskih stroškov ob upokojitvi.
4. Kljub vse večji priljubljenosti gibanja FIRE se v ZDA le malo delavcev predčasno upokoji.

boditi tradicionalnega modela dela do upokojitve, obstaja več različic.

Tradicionalni FIRE

To je najstrožji pristop, katerega cilj je stopnja varčevanja v višini 50 odstotkov ali več bruto dohodka. Zgodnjo upokojitev običajno dosežete tako, da zberete 25-kratnik svojih letnih stroškov, s čimer zagotovite varno stopnjo črpanja, da ohranite svoj življenjski slog. Ta metoda zahteva precejšnje žrtve v smislu trenutne porabe in je pogosto všeč minimalistom.

Vitki FIRE

Ta različica dvigne varčnost na višjo raven. Posamezniki se osredotočajo na drastično zmanjšanje stroškov z življenjem v območjih z niskimi stroški, sprejemanjem življenjskega sloga "naredi si sam" in preudarno porabo. Predčasna upokojitev je mogoča z manjšim vložkom v primerjavi s tradicionalnim FIRE, vendar bo morda zahtevala bolj strog življenjski slog ob upokojitvi.

Debeli FIRE

Ta pristop daje prednost bolj razkošnemu življenjskemu slogu ob upokojitvi. Medtem

ko varčevanje ostaja ključna komponenta, je ciljni upokojitveni korpus bistveno višji. Debeli posamezniki FIRE si lahko prizadevajo za 30- do 40-odstotno stopnjo prihrankov, kar jim po upokojitvi omogoča bolj udobno življenje s potovanji, hobiji in drugimi stroški.

"Coast" FIRE

Ta strategija se osredotoča na kopičenje prihrankov za kritje osnovnih življenjskih stroškov do določene starosti. Ko dosežejo to točko, se lahko posamezniki upokojijo, tako da obdržijo slabše plačano službo ali delajo s krajšim delovnim časom. Coast FIRE ponuja večjo prilagodljivost med delovnimi leti, hkrati pa še vedno dosega določeno stopnjo finančne neodvisnosti prej, kot je to pri tradicionalni upokojitvi.

Barista FIRE

Ta pristop daje prednost zgodnji upokojitvi tudi z manjšimi prihranki. Posamezniki želijo doseči finančno neodvisnost, vendar nameravajo premostiti vrzel do polne upokojitve z delom s krajšim delovnim časom,

Foto: Shutterstock

PREDNOSTI IN SLABOSTI METODE FIRE

Gibanje FIRE predstavlja prepričljivo alternativo tradicionalnemu modelu dela do upokojitve. Vendar pa je ključno, da pretehtate možne koristi in neločljive izzive, preden se podate na to pot. Razčlenitev ključnih prednosti in slabosti je podana spodaj.

+ Prednosti

- **Finančna neodvisnost:** Doseganje FIRE vam omogoča nadzor nad vašim časom, kar vam lahko zagotavlja, da se boste predali svojim strastem, potovali ali preprosto uživali v zgodnji upokojitvi.
- **Zmanjšan stres:** Finančna neodvisnost odpravi pritisk, da bi morali delati za preživetje, kar lahko vodi do bolj nestresnega in izpopolnjenega življenja.
- **Podaljšana življenjska doba:** Zgodnja upokojitev vam omogoča, da se osredotočite na svoje zdravje in dobro počutje, kar lahko podaljša življenjsko dobo.
- **Občutek uspeha:** Doseganje FIRE je lahko pomemben osebni dosežek, ki spodbuja občutke opolnomočenja in samozavesti.

- Slabosti

- **Žrtvovanje življenjskega sloga:** Visoka stopnja varčevanja, ki jo pogosto zahteva FIRE, lahko zahteva pomembne spremembe življenjskega sloga, kar lahko vpliva na vašo trenutno srečo.
- **Tržna nihanja:** Padci na trgu lahko negativno vplivajo na vaše finance, kar zahteva prilagoditev vaše časovnice FIRE ali potrošniških navad.
- **Nepredvideni stroški:** Nujni zdravstveni primeri, invalidnost ali spremembe življenjskih stroškov lahko zmotijo vaše skrbno načrtovane strategije varčevanja in umika.
- **Omejena socialna interakcija:** Zgodnja upokojitev lahko privede do zmanjšanja socialne interakcije. Pomembno je, da načrtujete dejavnosti, ki spodbujajo socialne povezave.

kot je na primer delo barista. Ta možnost jim omogoča, da ob upokojitvi sledijo strastem in interesom, hkrati pa ustvarijo nekaj dodatnega dohodka.

Izbira različice FIRE je odvisna od vaših individualnih okoliščin, tolerance tveganja in želenega življenjskega sloga ob upokojitvi. Skrbno morate razmisliti o svojih potrošniških navadah, možnostih zasluzka in dolgoročnih ciljih, da določite pristop, ki se najbolje ujema z vašo vizijo finančne svobode.

Načrtovanje je ključno

Ne glede na to, ali se želite predčasno upokojiti ali pridobiti večjo finančno neodvisnost, medtem ko še naprej delate, življenjski slog FIRE zahteva načrtovanje. Tukaj je nekaj stvari, ki jih morate upoštevati.

KOLIKO LJUDI DOSEŽE FIRE

V zadnjih letih je gibanje FIRE začelo dobivati večjo pozornost tudi v medijih. Vendar le majhen odstotek ljudi doseže zgodnjo upokojitev, ki je del te enačbe.

Glede na podatke Motley Fool, zbrane med letoma 2016 in 2022, je odstotek Američanov, ki so upokojeni, razporejen v štiri starostne razrede:

40 do 44: 1 %

45 do 49: 2 %

50 do 54: 6 %

55 do 59: 11 %

Poleg tega Gallupova raziskava kaže, da odstotek upokojenih odraslih med 55. in 74. letom starosti upada. Povprečna prijavljena upokojitvena starost je bila leta 2022 61 let – prej od načrta za bodoče upokojence, vendar še vedno veliko pozneje od večine ciljev FIRE.

Vzpostavite sklad za nujne primere

Preden naredite nadaljnje korake, prihranite znesek v višini stroškov od treh do šestih mesecev. Strokovnjaki svetujejo, da imejte toliko prihranjenega za nujne primere. Nekateri finančniki to imenujejo tudi likvidnostna vreča, ko govorijo o sistemu treh vreč denarja. Vaši prihranki bi vas morali držati "nad vodo" med zaposlitvijo, nepričakovanimi stroški ali drugimi nepredvidenimi težavami.

Investirajte pametno

Cilja FIRE ne boste dosegli samo tako, da boste svoj denar imeli v banki, tudi če izberete varčevalni račun z visokim donosom. Vendar to ne pomeni, da morate biti pri izbiri naložb nepremišljeni. Začnite tako, da povečate vse pokojninske varčevalne načrte, ki jih sponzorira delodajalec.

Ponovno razmislite o svoji številki FIRE

Pravilo 25, ki ga uporabljajo številni udeleženci FIRE, je odvisno od štiriodstotne največje stopnje dviga portfelja (prilagojeno inflaciji). Vendar mnogi strokovnjaki dvomijo o veljavnosti štiriodstotne smernice, zlasti za ljudi, ki se nameravajo predčasno upokojiti.

Gibanje FIRE tako ponuja alternativni pristop k tradicionalnemu načrtovanju upokojitve. Namesto da bi se upokojili pri 65 letih, mnogi udeleženci FIRE ciljajo na zgodnejšo upokojitveno starost.

Drugi nameravajo ostati na delovnem mestu, vendar upajo, da bodo dosegli finančno neodvisnost, kar pomeni, da bodo manj odvisni od redne plače za polni delovni čas.

Če želite slediti gibanju FIRE, boste morali skrbno načrtovati. Upoštevajte, da so skupne smernice za upokojitev namenjene ljudem, ki bodo brez dela le približno 30 let. Razmislite pa tudi o pogovoru s finančnim načrtovalcem in skupaj z njim prilagodite svoje cilje in strategije.

Varčevanje naj bo pravočasno in načrtno

Vprašanje, ki si ga vlagatelji vsako leto zastavijo, ostaja enako: kam vlagati v prihodnjem obdobju? Kateri trendi in tehnologije bodo poganjali borzne tečaje navzgor? Velja staviti na minule zmagovalce? Kateri segment je najbolj vroč?

Mitja Sagaj

Odlično leto za kapitalske trge je za nami, pravzaprav že drugo zapored. Tečaji vrednostnih papirjev na svetovnih borzah so dosegli ravni, ki so na začetku minulega leta veljale za nedosegljive. Ameriški borzni indeks S&P 500 je, na primer, merjeno v evrih in brez upoštevanja dividend, v preteklem letu zrasel za več kot tretjino. Na rast tečajev so vplivali različni dejavniki – od razvoja umetne inteli-

gence, ki vse bolj spreminja poslovne modele podjetij, do političnih dogodkov, kot je bila ponovna izvolitev Donalda Trumpa, ki je sicer bolj vplivala na kriptotrge.

A vprašanje, ki si ga vlagatelji vsako leto znova zastavljajo, ostaja enako: kam vlagati v prihodnjem obdobju? Kateri trendi in tehnologije bodo poganjali borzne tečaje navzgor?

Iskanje novih priložnosti v negotovih časih

Upravljevec osebnega premoženja Mitja Vezovišek opozarja, da vsako leto številni analitiki in tržni poznavalci hitijo z napovedmi, kam je najbolje usmeriti denar. "Neodvisni finančni svetovalci se izogibamo napovedovanju prihodnosti, saj je to misija nemogoče.

Po rekordnem letu 2024, ko so delnice razvitih trgov, plemenite kovine in predvsem kriptovalute močno zrasle, nekateri opozarjajo, da se bikovski borzni cikel bliža vrhuncu. Foto: Profimedia

Namesto tega se osredotočamo na ponovno uravnoteženje portfeljev," pravi Mitja Vezovišek.

OSEBNI FINANČNI NAČRT ZA ZAČETEK

Mitja Vezovišek ponazarja primer povprečnega Slovenca, ki želi doseči finančno neodvisnost, kar opredeli z mesečno rento v višini 1500 evrov, približno toliko, kot je povprečna plača. "Če ima posameznik rešeno stanovanjsko vprašanje in nima dolgov, bi za predčasno upokožitev pri 50 letih potreboval približno 457.000 evrov v današnjem denarju. Ta znesek bi mu omogočal izplačevanje kapitalske rente v višini 1500 evrov mesečno naslednjih 40 let, torej do 90. leta starosti," pojasnjuje Vezovišek.

Če bi tak posameznik začel varčevati pri 25 letih, bi moral mesečno privarčevati 826 evrov brez prekinitev ali predčasnih izplačil, da bi dosegel želeni znesek. "Ker pa smo ljudje različni in imamo vsak svojo finančno situacijo ter cilje, je prvi korak vedno izdelava osebnega finančnega načrta. Ko ta načrt implementiramo, vemo, koliko sredstev potrebujemo vsak mesec za tekoče stroške, koliko za rezervo in kratkoročne cilje ter koliko za dolgoročne naložbe," poudarja Mitja Vezovišek.

Foto: Shutterstock

Kljub negotovostim pa Vezovišek poudarja, da vlagatelji nikakor ne smejo opustiti investicij. "Nasprotno, investiranje je ključni element za doseganje finančne neodvisnosti na dolgi rok. Čeprav se lahko zdi tvegano, podatki kažejo, da tisti, ki vlagajo sistematično in načrtno, dolgoročno dosegajo boljše rezultate kot tisti, ki se zanašajo zgolj na tradicionalno varčevanje."

Mitja Vezovišek:

"Neodvisni finančni svetovalci se izogibamo napovedovanju prihodnosti, saj je to misija nemogoče."

Pametna strategija namesto ugibanj

Po rekordnem letu 2024, ko so delnice razvitih trgov, plemenite kovine in predvsem kriptovalute močno zrasle, nekateri opozarjajo, da se bikovski borzni cikel bliža vrhuncu. "Pametni investitorji ne ugibajo, kdaj naj prodajo tvegane naložbe, temveč prilagodijo svoj portfelj tako, da se izognejo prevelikim tveganjem," opozarja Vezovišek.

Izkušeni vlagatelji vedo, da se na finančnih trgih občasno pojavljajo anomalije, ki jih je smiselno izkoristiti. "Periodične anomalije lahko prinesejo višje donose v določenih obdobjih na dnevni, tedenski, mesečni ali letni ravni. Poleg tega je pomembno upoštevati gospodarske in borzne cikle, ki oblikujejo dolgoročne trende," še dodaja.

Umetna inteligenca kot motor rasti

Analitiki Wall Streeta so tudi letos optimistični in pričakujejo več kot desetodstotno

rast indeksa S&P 500. Med ključnimi dejavniki, ki bodo vplivali na trge, bo tudi letos prednjačila umetna inteligenca. "Največja neznanca leta 2025 je, kje smo na premici tako imenovanega AI-buma," meni Vezovišek.

Diverzifikacija je ključna

Pri vlaganju pa ni smiselno staviti le na pretekle zmagovalce. "Poraženci, kot so obveznice, defenzivne delnice v sektorjih zdravstva in farmacije ter nepremičninski skladi, bodo slej ko prej ponovno pridobili na vrednosti," poudarja Vezovišek.

Lojze Kozole, analitik Ilirike, svetuje povprečnim vlagateljem, naj razmislijo o investicijskem varčevanju z mesečnimi vplačili v globalne indeksne sklade. "To zagotavlja dobro razpršenost in dolgoročno stabilno rast. Smiselna je tudi večja začetna investicija, medtem ko redna vplačila omogočajo povprečenje stroškov in zmanjšanje tveganja," pravi Kozole.

Lojze Kozole:

"Mesečna vplačila v globalnih indeksnih skladih zagotavljajo dobro razpršenost in dolgoročno stabilno rast."

Kakšna je prava strategija za leto 2025?

Po mnenju Mitje Vezoviška je ključnega pomena ponovno uravnoteženje portfelja. "Letos je smiselno odprodati del naložb, ki so najbolj zrasle, kot so delnice, zlato in bitcoini, ter dokupiti tiste, ki so zrasle manj ali so celo padle, denimo obveznice, delnice defen-

zivnih sektorjev in nepremičninski skladi. To preprečuje prevelika odstopanja od načrta in zagotavlja optimalno kombinacijo naložbenih razredov," pravi.

Vezovišek svetuje vlagateljem, naj se osredotočijo na dolgoročne cilje in varčevanje čim prej vključijo v svoje finančne načrte. "Bolj

Izkušeni vlagatelji vedo, da se na finančnih trgih občasno pojavljajo anomalije, ki jih je smiselno izkoristiti. Foto: Shutterstock

kot to, kdaj bo trg dosegel vrhunec ali dno, je pomembno, da se varčevanja in investiranja lotimo pravočasno in načrtno," še dodaja.

otpbanka

Tukaj smo, da vlagate v svojo pot.

Posebna ponudba za enkratna vplačila
v vzajemne sklade do 28. 2. 2025.

otpbanka.si/vzajemni-skladi • 080 17 70 • info@otpbanka.si

1/2 VSTOPNI
STROŠKI
OZ.
DISTRIBUCIJSKA
PROVIZIJA

To je tržno sporočilo.

Srednja šola in fakulteta ne definirata nujno poklica, ki ga nato opravljaš

"Odkar je Slovenija postala članica Evropske vesoljske agencije, je precej aktualen tudi študij s teh področij," pravi sogovornica

Franja Žišt

"Potrudi se na nacionalnem preverjanju znanja, pri preizkusu nadarjenosti, pri ocenah ... Ampak to ne pomeni, da ne spiš, ne ješ in da na koncu pristaneš na terapijah," svetuje mladostnikom, ki pridejo na karierno svetovanje, Sabina Zupan, karierna svetovalka iz Javnega zavoda Cene Štupar – Centra za izobraževanje Ljubljana. Vsak naj se za dosego zelene šole ali študija potrudi po svojih sposobnostih, v mislih pa naj ima tudi to, da ima vedno več možnosti – to spoznanje te namreč lahko razbremeni. "Niti srednja šola niti fakulteta ne definirata natančno poklica, ki ga kasneje opravljaš," pravi sogovornica.

"Letos je noro, kot še ni bilo nobeno leto doslej," pravite. Svetovanja za to šolsko leto ste začeli že lani avgusta. Kdaj ste začeli običajno?

"Že nekaj let svetujem in vsako leto se je povpraševanje povečalo novembra, decembra, po praznikih in pospešeno pred vpisom. Letos pa prvič opažam trend, da se je zanimanje za svetovanje začelo že avgusta. Že v drugi polovici avgusta sem začela svetovati. Takrat je bilo namreč že jasno, da bodo letos vplivali na vpis v srednjo šolo tudi rezultati nacionalnega preverjanja znanja, in NPZ-ji so povzročili kar veliko dodatnega stresa tako pri starših kot tudi pri mladih."

Kaj pa jih najbolj skrbi, katera so vprašanja, povezana z NPZ-ji in vpisom?

"Najbolj jih skrbi, da letos prvič nimajo neke primerjave glede točk. V zadnjih letih je bilo za večino srednješolskih programov treba izpolnjevati pogoje, to so bile največkrat točke, in letos je prvič, da nimamo primerjave. To je generacija, ki bo imela rezultate NPZ-ja poleg zaključnih ocen pri obveznih predmetih pogoj za vpis. Zmedeni so, ker ne vedo, s čim naj svoje rezultate preverjajo. Druga skrb je pa, da mladi, ko se bodo vpisovali v srednjo šolo, še ne bodo imeli rezultatov nacionalnih preverjanj znanj, torej bodo težko vedeli, ali dosegaajo točke za neko srednjo šolo oziroma za srednješolski program."

Kako jih pomirite in kaj jim rečete, kaj jim svetujete?

"Mladi, ki pridejo na svetovanje, pred tem najprej izpolnijo določene vprašalnike. Na podlagi teh ugotovljamo, katera so njihova močna področja, kje so najbolj izraženi njihovi poklicni interesi. Potem pa z njimi pregledamo vse možnosti, ki jih imajo. Najprej jim pojasnimo, kakšne so razlike med srednjim poklicnim in srednjim strokovnim izobraževanjem, tudi vse gimnazije niso enake, obstajajo splošne in strokovne ... Najprej napravimo splošen pregled vseh možnosti, ker veliko mladih ne pozna razlike med poklicnim in strokovnim izobraževanjem in niti tega, da obstajajo možnosti poklicnega tehniškega izobraževanja. Potem pa se dotaknemo točk. Izračunamo zaključene ocene sedmega in osmega razreda, pregledamo, kako jim gre v devetem razredu. Postavimo meje, najslabšo in najboljšo možnost zaključka devetega razreda, nekje vmes so pa točke, ki jih bodo dosegli in bodo na koncu odločale.

"Med mladimi je več psihičnih težav, veliko mladostnikov je vključenih v terapije ali čakajo nanje. Značilnost mladih danes je tudi ta, da želijo informacije in vse drugo dobiti zelo na hitro." Foto: Sašo Švigelj

NPZ-ji, ki bodo sledili konec marca, pa seveda v 40 odstotkih tudi dopolnjujejo skupne točke za vpis. Mladim dam približen občutek, kam bi se, če bi se točke računale samo iz zaključnih ocen, umestili. Če jim po starem sistemu manjka točka ali dve, je to nekaj drugega, kot če jim jih manjka na primer 20 ali pa 30. V takih primerih jim potem pokažem še druge možnosti, da vidijo, da ni samo ena šola, da ne obstaja samo ena pot do zelene izobrazbe, ampak da so včasih poti za dosego cilja različne."

Imajo danes mladi realno predstavo o tem, kam se vpisujejo v srednje šole in na fakultete?

"V tej poplavi informacij bi pričakovali, da so bolj seznanjeni. Veliko je odvisno tudi od svetovalne službe v šolah. V nekaterih šolah mlade zelo dobro seznanijo, izpolnijo kakšne vprašalnike, pogledajo srednješolske programe, v drugih šolah pa malo manj. Tisti, ki niso že v šoli imeli te možnosti raziskovanja, ali pa tudi starši nimajo teh informacij - verjamem, da bi vsak starš otroka z veseljem podprl in mu pomagal, ampak nimajo vsi starši teh informacij -, so kar precej izgubljeni že pri osnovah, kot so kaj pomeni matura, kaj pomeni zaključni izpit, kaj pomeni poklicno izobraževanje, kaj je strokovno izobraževanje. Zato pri svetovanju začnemo pri tem.

Zelo se mi zdi pomembno, da najprej poznajo vse svoje možnosti in izločijo tiste, ki jih ne zanimajo. Kot sem že omenila, so v tem šolskem letu na svetovanje prihajali že avgusta, vendar večinoma na pobudo staršev. Mladi še izpolnjujejo razne vprašalnike januarja, februarja, zdi se jim, da imajo še kar veliko časa za razmislek. Da bodo o tem razmislili na primer marca. To se jim ne zdi odločitev, o kateri je treba razmišljati prej in ne takrat, ko se je že treba vpisati. O tem je treba razmišljati res prej, raziskovati poklice, se zanimati, se pogovarjati, skratka, informacije je treba iskati na različnih koncih."

«Starše prosim, da ne govorijo stvari, kot so 'ne zmoreš', 'ne veš', 'ne znaš', 'v tem res nisi dober'. Mladi so že tako zelo nesamozavestni»

Pa odločitev za poklic dojemajo kot usodno?

"Nekateri to vzamejo kot precej usodno odločitev, v smislu, če bom izbral ali pa izbrala napačno šolo, potem gre cela pot narobe. Dekle želi postati kozmetična tehničarka, zelo jo zanima make up - zdaj se dekleta zelo ukvarjajo tudi z nohti in bi bile rade manikerke ali

kaj podobnega - in vidi samo eno pot. Smisel svetovanja je, da jim pokažemo še druge, alternativne možnosti. Če ne dosegaš dovolj točk za vpis v program kozmetični tehnik, je lahko pot, da opravljaš ta poklic, tudi drugačna, ne samo skozi ta program. Pokažemo jim še druge možnosti, sorodne programe, to, ali obstajajo nacionalne poklicne kvalifikacije, s katerimi lahko kasneje pridobiš potrebna znanja in certifikate, da lahko opravljaš ta poklic."

Bližajo se informativni dnevi. Je panika večja kot sicer?

"Pritiski in zanimanje za svetovanje so seveda zdaj še posebno veliki, ker mladi lahko obiščejo na primer v srednješolskem izobraževanju tri srednje šole. Treba je vedeti, katere tri. Nekateri so si že naredili izbor, katere tri šole bi šli pogledat, medtem ko so drugi še malo izgubljeni in potem gredo obiskat šolo, ker gre sošolec ali sošolka tja. Različno so pripravljani. Gotovo je pa zanimanja zdaj za svetovanje ogromno in tako bo do vpisa. Potem je še čas za prenos prijav v aprilu. Takrat jih spet zanima, kam pa zdaj, če se je izkazalo, da nekje ne bodo imeli dovolj točk. Seveda temu sledi še drugi krog. To je cikel, ki traja kar celo šolsko leto."

Omenili ste, da so bili v tistem avgustovskem valu večinoma starši pobudniki svetovalnih pogovorov. Sicer dobite več vprašanj otrok ali staršev?

"Zelo različno. Za osnovnošolsko mladino se za svetovanje večinoma dogovorijo starši. Dijaki se pa sami, takrat je že čas, da sami

začnejo prevzemati odgovornost. Pri mladostnih še vedno potrebujemo soglasje staršev, tudi kakšen starš še pride zraven, ampak načeloma se potem dijaki sami prijavljajo za svetovanje, sami se zanimajo. Vseeno se vidi določena stopnja zrelosti in prevzemanja odgovornosti, kar je seveda prav."

V zadnjih letih smo sicer govorili o tem, da so starši vse dlje vključeni v izobraževanje svojih otrok, vse do fakultet. Se ta trend še nadaljuje ali ob teh opozorilih to upada in starši vseeno malo spustijo otroke iz rok?

"Največkrat je problem, kadar starši ne zaupajo odločitvam svojih otrok. V smislu, saj ne ve, kaj želi, saj ni dovolj raziskal/raziskala. Tudi pri samem svetovanju starši, ko so zraven, velikokrat rečejo 'vidva se kar pogovarjajta, jaz bom tukaj samo, da poslušam'. Ampak si ne morejo kaj, da ne dajo pripomb. Če so te pripombe ali kritike konstruktivne, jih poskušam vključiti. Drugače pa prosim starše, da naj ne govorijo stvari, kot so 'ne zmoreš', 'ne veš', 'ne znaš', 'v tem res nisi dober'. Mladi so že tako zelo nesamozavestni, opažam, da imajo veliko več psihičnih težav, težav v duševnem zdravju, da so v stiskah, da jih je veliko obiskuje terapije. To so značilnosti, ki jih je prinesel pokoronski čas. Na osnovi vprašalnikov tudi vidim, da so lahko starši težava pri odločanju. Na primer otrok se je že odločil, ampak se starši ne strinjajo. V takem primeru, če to iz vprašalnika že vidim, prosim, da starši počakajo. Najprej se pogovorim z mladostnikom. Vprašam ga, kako se starši strinjajo z njegovo izbiro, potem se pogovorim še s starši. Nekateri zelo težko spustijo otroke iz rok, ne dovolijo, da otrok odrašča in da potrebuje tudi to, da verjame v svoje odločitve, da stoji za svojimi odločitvami in si s tem pridobi izkušnje."

Kaj pa vendarle je naloga staršev, kakšna naj bo njihova vloga pri kariernem usmerjanju, svetovanju?

"Vloga staršev je, da otroke podpirajo, da z njimi raziskujejo, se pogovarjajo o poklicih, da jih povežejo tudi z ljudmi, ki opravljajo določen poklic, morda jim celo omogočijo kakšno izkušnjo na nekem delovnem mestu. Ni pa vloga staršev, da to naredijo namesto otrok. Tudi ko se raziskujejo poklici, ko se raziskujejo programi, ko se raziskujejo predmetniki, ko se kontaktirajo šole, naj to počnejo skupaj s svojimi otroki, ne pa namesto njih. Ta servilnost prinese, da lahko mladostnik reče 'saj si mi ti tako rekla, tako sem se odločil, zdaj vidiš, pa mi ni uspelo'. Prevzemanje odgovornosti, odraščanje, odcepljanje je zelo pomembna faza v mladostnikovem življenju. Prav je, da jim starši nudijo podporo, pomoč,

Foto: Sašo Švigelj

nikakor pa naj ničesar ne naredijo namesto njih."

Vidite več psihičnih težav in to, da so otroci nesamozavestni. Kaj so še značilnosti te generacije, ki zdaj še stopa v nadaljevanje izobraževalnega procesa?

"Poleg že omenjenega, da je več psihičnih težav, da je veliko mladostnikov vključenih v terapije ali nanje čakajo pri psihoterapevtih in pedopsihiatru, je njihova značilnost tudi to, da želijo informacije in vse drugo dobiti zelo hitro. Navajeni so vsega zdaj, v tem času, z enim klikom. Ko z enim klikom pridobiš informacije, ko z enim klikom lahko nekaj kupiš ... vse je na klik. Načeloma so precej nepotrežljivi, ne zaupajo v proces, ne razumejo, da je za določene stvari potreben čas - oni bi vse takoj. Tudi zaslužek naj bi bil takoj, niso toliko pripravljeni vlagati in zaupati nekemu procesu."

In kaj lahko od njih pričakujemo kasneje, ko bodo šolanje zaključili in prešli na trg dela?

"To je generacija, ki je odraščala v drugačnih okoliščinah. Precej ji je normalno izobraževanje na daljavo, ki ga naša in starejša generacija zagotovo nista bili vajeni. Mladi zdaj pričakujejo tudi na delovnem mestu razumevanje za njihove interesne dejavnosti, hobije. Presenečena sem, koliko mladih obiskuje fitness, veliko jih skrbi za telo. Tudi kasneje, ko se zaposlujejo, pričakujejo, da bo delodajalec razumel, da bi oni morda jutraj šli najprej v fitness in potem v službo, pa da bi imeli čas za kosilo, da bi imeli prilagodljiv delovnik, da

bi jim delodajalec omogočal tudi delo na daljavo, delo od doma. Ko smo v sklopu nekega projekta raziskovali, kako si mladi predstavljajo, kakšno naj bi bilo delo pri delodajalcu, so si pa, kar je tudi zanimivo, želeli več vključenosti v odločanje, možnosti za izobraževanje. Zelo veliko dajo na znanje in to, da bi jim delodajalec nudil dobre delovne pogoje, ker se sicer niso toliko pripravljali prilagajati delodajalcu. Če jim ni všeč, enostavno več ne pridejo."

Mladi zdaj pričakujejo tudi na delovnem mestu razumevanje za njihove interesne dejavnosti, hobije

Gibanje FIRE, hitro postati finančno neodvisen in se zgodaj upokojiti, je vse bolj popularno. Opažate tudi to?

"Denar je tema, ki mlade zelo zanima. Veliko mladih se ukvarja z različnimi aktivnostmi, tako imenovanim dropshippingom, kriptovalutami. Nekateri že celo zelo dobro zaslužijo, zato je včasih tudi ta želja po učenju oziroma izobraževanju nekoliko manjša. Ne vidijo toliko smisla v učenju, ker lahko zaslužijo na drugačne načine. Presenečena sem nad

dokaj visokimi zaslužki, ki jih imajo mladi relativno zgodaj, a po drugi ne znajo ravnati z denarjem. Dobro zaslužijo z določenimi aktivnostmi, vendar ta denar tudi zelo hitro zapravijo, ker niso finančno pismeni, večina se ne spozna na investiranje, spretnosti ravnanja z denarjem še nima. Kakor hitro zaslužijo, tudi zelo hitro zapravijo."

Zimzeleno vprašanje je, kateri so poklici prihodnosti. Ali to zanima mlade?

"Ja, zanima jih, kateri so poklici prihodnosti, kaj se napoveduje. Predvsem lahko govorimo samo o nekih področjih, iz katerih bodo izhajali poklici prihodnosti. Sploh bolj ambiciozni mladostniki želijo že zdaj vedeti, za kakšen študij se bi odločili, da bi jim ta študij prinesel boljše življenje, večji zaslužek, ugled in podobno. Veliko se jih sedaj usmerja tudi v znanost. Odkar je Slovenija postala članica Evropske vesoljske agencije, je precej aktualen tudi študij s teh področij. Tudi v Sloveniji imamo zdaj nove študije, ki gredo v to smer, od vesoljske medicine, kibernetike varnosti, programiranja. Računalništvo še vedno ostaja zelo zanimivo, kakšna biotehnologija, biohacking in podobno. To so poklici, po katerih je povpraševanje."

To so torej popularni poklici, kot sta bila včasih medicina in pravo?

"To je pa zelo odvisno od mladih. Nekateri so ambiciozni. Na svetovanju sem že imela nekoga, ki je želel postati ustavni sodnik. Vprašala sem ga, ali ve, kakšen je postopek, da sploh postaneš ustavni sodnik, in je poznal cel postopek. To so tisti redki, ki imajo že zelo začrtano vizijo, kam želijo priti. Za študij medicine pa se prijavljajo iz različnih razlogov ali pa zanimanja. Pri nekaterih za študij medicine še vedno pretehta ugled poklica. Naziv doktor je pri nas še vseeno zelo spoštovan, poklici na področju prava prav tako. Že pri vprašalnikih o poklicnih interesih vidiš, kaj posamezniku veliko pomeni, ali je to res delo z ljudmi ali pa je mogoče bolj podjetniški interesni tip, ki mu je zelo pomembno, da ima tudi vodilne vloge, dober zaslužek, ugleden poklic."

Kaj pa je najpomembnejše, da imajo mladi v mislih, ko se odločajo, katero šolo, kateri študij naj izberejo?

"Pri odločanju morajo združiti srce in razum. Srce je tisto, ki te vodi, srce so želje. Kaj me zanima, kje se vidim, kaj me je pritegnilo? Po drugi strani pa vklopimo tudi razum. To so pa vpisni pogoji, preizkusi nadarjenosti in tudi zbiranje informacij, zanimanje in iskanje, če je treba, tudi alternativnih možnosti, da dosežeš zastavljeni cilj."

80 let tradicije *80 let ustvarjanja*

Drage učenke, dragi učenci, spoštovani starši,

izbira srednje šole je korak, ki bo zaznamoval pomembno obdobje v življenju staršev, še bolj v življenju mladih ljudi. Ta odločitev bo vplivala na organizacijo življenja v vaših družinah, zato je še toliko pomembnejša. Na vseh šolah se trudimo po najboljših močeh izpostaviti prednosti, možnosti za nadaljevanje študija, vzdušje in vsakodnevni utrip.

Izobraževanje je zahteven proces, iskanje ravnovesja med občutljivostjo mladih nadarjenih glasbenikov/baletnih plesalcev in zahtevami učno-vzgojnega procesa ravno tako. Na Konservatoriju Maribor narava dela omogoča individualno obravnavo in usmerjanje vsakega dijaka posebej. Skupaj se veselimo uspehov na koncertnih odrih in tekmovanjih, skupaj iščemo rešitve, ko

ne gre vse gladko. Trudimo se, da dijaki poleg splošnega in strokovnega znanja pridobivajo tudi delovne navade in se (na)učijo prevzemati odgovornost za svoje ravnanje.

V letu 2025 bo Konservatorij za glasbo in balet Maribor praznoval 80-letnico delovanja. Šola je v preteklih letih zrastle v izobraževalno in umetniško ustanovo, ki rojeva bodoče slovenske glasbenike in baletne plesalce in nedvomno prispeva k utripu mariborskega kulturnega dogajanja.

Pridite in začutite utrip šole na informativnih dnevih 14. februarja 2025 ob 9.00 in 15.00 ter 15. februarja 2025 ob 9.00. Spoznali boste naše programe, učitelje in predvsem našo vizijo izobraževanja, ki je osredotočena na spodbujanje umetniškega ustvarjanja in medsebojnih odnosov.

VEČ INFORMACIJ NA:
<https://www.konservatorij-maribor.si/umetniska-gimnazija/vpis>

VIRTUALNI SPREHOD PO ŠOLI:
<https://www.konservatorij-maribor.si/virtualni-sprehod>

Pomen odklopa in odmora od digitalnih naprav

Digitalni detox oziroma digitalni odklop pomeni, da se za določen čas zavestno odpoveš uporabi digitalnih naprav, pridobljeni čas pa izkoristiš za nekaj koristnega – ukvarjanje s športom, učenje, druženje, branje, delo, počitek ...

Tadeja Krajnc,
trenerka komunikacijskih
veščin in osebne rasti pri
podjetju LOPIS

Pred približno tremi leti sem se srečala z besedno zvezo digitalni detox, ko sem pri sebi zaznala že prve znake zasvojenosti s pametnim telefonom. Vsak večer, ko so otroci zaspali, sem se zleknila na kavč in pričela brskati po telefonu.

Kaj je digitalni detox?

Pojem digitalni detox se je pojavil v ZDA okrog leta 2010 kot odgovor na hitro naraščajočo uporabo pametnih telefonov in drugih naprav, družbenih omrežij in stalno dosegljivost, ki jo prinašajo nove tehnologije.

Digitalni detox oziroma digitalni odklop pomeni, da se zavestno za določen čas odpoveš uporabi digitalnih naprav, pridobljeni čas pa izkoristiš za nekaj koristnega – ukvarjanje s športom, učenje, druženje, branje, delo, počitek ...

Zaradi različnih digitalnih motilcev pozornosti se je naše življenje, še posebno v nekaj zadnjih letih, povsem spremenilo. Kar je bilo nekoč zasebno in stvar naših bližnjih, je skozi različne kanale družabnih omrežij postalo javno. V nadaljevanju bi vam rada predstavila, kako čim bolj učinkovito izvesti digitalni detox in posledično pridobiti več časa, ustvarjalnosti in energije.

Poznamo kemične zasvojenosti, kot so zasvojenost od alkohola, tobaknih izdelkov, nedovoljeni drog in zdravil. Poleg teh pa v ospredje vse bolj prihajajo nekemične zasvojenosti.

Digitalna zasvojenost: kako globoko smo že zabredli?

Svetovna zdravstvena organizacija je junija 2022 zasvojenost z videoigami prepoznala kot psihično motnjo. A problem je veliko širši, tudi odrasli postajamo vse bolj odvisni od digitalnih medijev in spleta. Kar 80 odstotkov ljudi zjutraj najprej vzame v roke pametni telefon, razkriva raziskava IPSOS, opravljena za Huawei leta 2022. Glede na raziskavo ima 56 odstotkov anketirancev telefon ob sebi več kot 13 ur na dan, 43 odstotkov pa bi se jih vrnilo po telefon, če bi ga pozabili doma (četudi to pomeni zamudo na delo).

Foto: Shutterstock

Ista raziskava je pokazala tudi, da 57 odstotkov ljudi v Sloveniji preverja elektronsko pošto, družbene medije in pošilja sporočila pred spanjem, 46 odstotkov jih to počne takoj, ko se zbudijo.

Kar je bilo nekoč zasebno in stvar naših bližnjih, je skozi različne kanale družabnih omrežij postalo javno

Kako uporaba digitalnih naprav vpliva na našo produktivnost čez dan?

Naša osredotočenost vse bolj upada, kar so pokazale tudi znanstvene raziskave. Še leta 2000 je bila naša osredotočenost dvanajst sekund, dobrih 20 let kasneje je le še osem sekund.

KAKO VEŠ, DA SI DIGITALNI ODVISNIK?

Navajam 10 najbolj pogostih razlogov (če na več kot tri odgovoriš z DA, si odvisnik/-ca):

1. Takoj želiš pogledati svoj telefon, ko zazvoni, zapiska ali zavibrira.
2. Postaneš nervozen, če takoj ne pogledaš na telefon, ko dobiš obvestilo.
3. Izkusiš simptom odtegnitve, če ne moreš na splet ali družabna omrežja.
4. Počutiš se vznemirjen, ko preverjaš družabna omrežja.
5. Zamujaš na sestanke in ostala srečanja v resničnem življenju.
6. Vzameš svoj telefon ali tablico celo v kopalnico in na stranišče.
7. Žrtvuješ spanje, da bi lahko bil več časa na spletu.
8. Ne ukvarjaš se več s stvarmi, ki si jih včasih rad počel.
9. Tvoje socialne veščine so se zmanjšale in v družbi drugih ti je neprijetno.
10. Tvoji večkratni poskusi, da bi omejil uporabo tehnologije, so propadli.

Kakšni so vplivi prekomerne uporabe digitalnih naprav?

1. Digitalna demenca

To je izraz, ki ga je leta 2017 uvedel nevroznanstvenik Manfred Spitzer, da bi opisal prekomerno uporabo digitalne tehnologije, ki povzroči zlom kognitivnih sposobnosti.

Na univerzitetni kliniki v Ulmu, ki jo vodi, je Spitzer obravnaval kot paciente tudi odvisnike od računalniških iger in odvisnike od svetovnega spleta. Življenje teh pacientov so digitalni mediji povsem uničili. Zdravniki so pri mlajših odraslih vedno pogosteje beležili motnje spomina, motnje pozornosti in motnje koncentracije kakor tudi čustveno poplitenje in splošno otopenost.

2. Text neck

Gre za motnjo v drži vratu, ki nastane zaradi sklanjanja k telefonu. Strokovnjaki o izračunali, da je sila, ki jo vrat občuti, ko imamo glavo sklonjeno proti napravi, enaka teži več kot 10 kilogramov.

3. Izgorelost oči

Ta težava nastane, ko preveč časa dnevno gledamo v zaslon. Simptomi se kažejo kot suhe oči, draženje in srbenje v očeh, trzanje veke, solzenje, rdeče oziroma krvave oči, občutek težkih

oči, glavoboli, telesna utrujenost in nespečnost.

Kateri so nujni koraki za uspešen digitalni detox oziroma odklop?

1. Določi si pravila.

Sam/-a določi, kdaj in kako dolgo boš uporabljal/-a digitalne naprave, pri tem bodi realen/-a.

2. Izklopi obvestila in zvoke aplikacij družbenih medijev.

Na povprečen dan je praktično vsak od nas v roke prijel svoj telefon vsaj 75-krat, tudi med vikendom. To lahko preveriš tudi v svojem telefonu (Nastavitve - Digitalno dobro počutje). Če si izklopiš obvestila, boš zagotovo manj gledal/-a telefon.

3. Določi si en dan brez telefona in se opazuj.

Pri nas doma je to nedelja, telefon lahko uporabljamo samo za nujne klice. Priznam, da so se na začetku tudi pri meni že kazali znaki upora. Ko imaš prosti čas, ne veš, kaj bi, in najprej pomisliš na telefon. Neverjetno. Ampak naj vas pomirim, to je samo navada in navado lahko spremenimo. Na koncu pa ne pozabite, da tako kot potrebujejo počitek mišice, tudi naši možgani potrebujejo odklop, da se razvijajo, rastejo, da nam služijo in delujejo za učinkovito delo in življenje na splošno.

Dialyse Institut Feldbach

Širimo obseg naše delovne ekipe zdravnikov. Takoj zaposlimo
ZDRAVNICO/ZDRAVNIKA
(zdravnik splošne medicine, zdravnik specialist)

Pogoj je Jus practicandi. Delo za polni ali skrajšani delovni čas.
(Ärztin/Arzt mit Jus practicandi - Allgemeinmediziner/in, Facharzt/ärztin)

Pogoji:

- poznavanje specifičnega področja dialize ni potrebno
- fleksibilnost in sposobnost delati v timu
- socialne veščine
- samoodgovorno opravljanje dela

Nudimo vam:

- dolgoročno zaposlitev
- nočnih služb in služb ob nedeljah ni
- nudimo vam tudi sobo z možnostjo prenočitve
- zanimivi dodatki
- plača po kolektivni pogodbi KAGES-a
- dopust za usposabljanje, stroške delno povrnemo
- fleksibilen delovni čas, odvisno od poteka dialize
- možen tudi delovni urnik 3-4 dni na teden

Veselim se vaše vloge:

Dr. Waller Krankenanstalten GmbH, Prim. Dr. Ingmar Waller, A-8330 Feldbach, Feldgasse 28 – 30
T: 0043 3152 3605 | E: office@dialyse.at

Ključ do ohranjanja konkurenčnosti na trgu dela

Zakaj se učiti vse življenje in na katera znanja in kompetence se osredotočati?

Polona Baloh Kremavc,
direktorica študijskih programov
DOBA Fakultete

Vseživljenjsko učenje predstavlja neprekinjen proces pridobivanja znanja in veščin skozi celotno življenjsko obdobje posameznika. Koncept se je razvil kot odgovor na dinamične družbene in tehnološke spremembe, ki zahtevajo prilagodljive in vsestransko izobražene posameznike.

Sodobna družba, ki jo zaznamujejo hitri tehnološki napredki in stalne spremembe na delovnem mestu, zahteva nenehno učenje kot ključ do ohranjanja konkurenčnosti na trgu dela.

Posamezniki, ki se neprekinjeno učijo in razvijajo nove veščine, lahko učinkoviteje sledijo novim trendom in zahtevam svojih poklicev.

Vseživljenjsko učenje ne zajema zgolj pridobivanja strokovnega znanja, ampak obsega tudi osebnostni razvoj. To vključuje izboljšanje kritičnega mišljenja, sposobnosti reševanja problemov, medosebnih veščin in samozavesti. Sposobnost prilagajanja spremembam je v sodobnem svetu cenjena, saj omogoča posameznikom, da lažje "navigirajo" skozi spremembe v osebnem in poklicnem življenju. Poleg tega učenje spodbuja razmišljanje izven ustaljenih okvirjev in prispeva k razvoju novih idej, kar pogosto vodi do inovacij, ki lahko izboljšajo kakovost življenja ali poslovne procese.

Kakšno vlogo imajo pri tem izobraževalne institucije?

Ključna vloga vseh izobraževalnih institucij, od vrta do visokega šolstva, bi morala biti spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja pri vsakem posamezniku. Nenehno izobraževanje in učenje imata pomemben vpliv na razvoj posameznika, družbe, države in sveta na splošno.

Za svoje nadaljnje izobraževanje izbirajte izobraževalne institucije, ki za spodbujanje vseživljenjskega učenja ponujajo fleksibilne izobraževalne programe, se prilagajajo ciljni skupini (mladi, odrasli) in v sklopu svojih programov dajejo prednost razvoju ključnih veščin, ki so potrebne v hitro spreminjajočem se svetu, kot so kritično mišljenje, reševanje problemov, tehnološka pismenost in medkulturne kompetence.

Pomembno je tudi, da izobraževalne ustanove sodelujejo z lokalnimi podjetji in industrijskimi sektorji ter prilagajajo programe njihovim potrebam, kar zagotavlja, da so programi relevantni in posodobljeni z najnovejšimi trendi na trgu dela. Izobraževalne institucije naj nudijo tudi dostop do di-

Foto: Shutterstock

gitalnih učnih materialov in tehnološko podporo, ki so nujni za samostojno učenje in raziskovanje.

Kakšne zaposlene potrebuje današnje delovno okolje?

V hitro spreminjajočem se okolju podjetja in ustanove potrebujejo strokovnjake, ki so sposobni prilagajati svoje delovne novim potrebam trga, uporabnikov in družbenega okolja. Ključne kompetence 21. stoletja, opredeljene v poročilu The Future of Jobs Report, Svetovnega gospodarskega foruma in Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), ki jim bodo podjetja in ustanove pri zaposlenih dale prednost, vključujejo:

- **Tehnološko pismenost**, od osnovne uporabe računalniških programov do naprednejših tehničnih veščin, kot so programiranje, obdelava podatkov in digitalno modeliranje.

- **Kritično mišljenje in reševanje problemov**, sposobnost analiziranja situacij, kritičnega ocenjevanja informacij in učinkovitega reševanja problemov. Delovna mesta vse pogosteje zahtevajo sposobnost hitrega razmišljanja in inovativnih rešitev za kompleksne izzive.

- **Vodstvene sposobnosti**: Ne glede na to, ali posameznik zaseda vodstveno vlogo ali ne, so osnovne vodstvene sposobnosti, kot so motiviranje drugih, odločanje in upravljanje konfliktov, v veliko pomoč za vsako kariero.

Upravljanje z informacijami, od zmožnosti zbiranja, ocenjevanja, organiziranja in uporabe informacij iz različnih virov do sposobnosti dela z velikimi količinami podatkov z namenom povzemanja relevantnih informacij za sprejemanje odločitev.

- **Delo v multikulturnih okoljih in razumevanje globalnih trgov**, zmožnost komuniciranja, sodelovanja in učinkovitega delovanja v raznolikih kulturnih kontekstih.

- **Komunikacijske veščine**, jasno izražanje idej, gradnja medosebnih odnosov ...

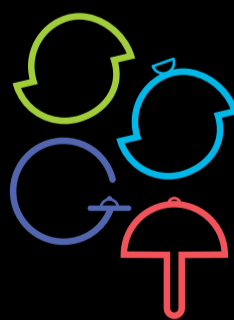
- **Sodelovanje in timsko delo**.

- **Sposobnost hitrega prilagajanja spremembam in neprestano učenje novih veščin**.

Ne pozabite tudi na razvoj kompetenc za vaš osebnostni razvoj in uravnoteženje med delom in zasebnim življenjem, kot so čustvena inteligentnost, upravljanje stresa, učinkovita organizacija časa, proaktivnost in druge.

V Sloveniji je bilo v letu 2022 po podatkih Statističnega urada v formalno in/ali neformalno izobraževanje vključenih 43 % odraslih, starih med 18 in 69 let, kar je za 4 % manj kot leta 2016 pa vendarle v primerjavi s celotno Evropsko unijo Slovenija presega povprečje, kjer je povprečna stopnja udeležbe v izobraževanju odraslih okoli 12 %.

Slovenija je torej na dobri poti.

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO
IN TURIZEM MARIBOR

ŠOLA Z OKUSOM

INFORMATIVNI DAN
14. in 15. februar 2025

www.ssgt-mb.si

V podjetništvu je pred tabo polno neznank

Marko Vrtovec, ustanovitelj in direktor podjetja Remigo, sicer v preteklosti tudi tržnik, je po izobrazbi psiholog, do pred dveh let tudi dolgoletni predsednik Društva psihologov Slovenije. Danes z ekipo inovira v segmentu navtike

Mitja Sagaj

Morda bi kdo pomislil, da zima ni pravi čas za navtiko, ampak v bistvu je prav zdaj največ aktivnosti za naslednjo sezono, če se ne motim. Kakšna je torej letošnja zima za Remigo?

"Zima sicer je bolj miren čas leta, potekajo pa dogovori, sklepajo se pogodbe za naslednjo sezono. Zdaj je naš fokus usmerjen predvsem na to, da zagotovimo dovolj zaloge za naslednjo sezono, kajti potem bodo kar naenkrat vsi hoteli imeti svoje količine. Nedavno smo prejeli novo tranšo investicije, s pomočjo katere bomo nabavili sestavne dele in material za serijo, ki bo na voljo do pomladi."

Na koliko trgov ste že prodali motor?

"Teга nisem štel, ampak bi rekel, da v kakšnih 20 držav. V Ameriko smo prvi zabojnik poslali pred slabima dvema mesecema, prva pošiljka je na poti v Avstralijo, v Indijo smo tudi prva dva motorja prodali in na Martinique tudi eno paleto. Smo v industriji, kjer moraš biti globalen, sicer se ne zgodi nič, hkrati je pa to do neke mere sezonska industrija in zato je treba slediti kupcem oziroma sezoni; se pravi - poleti smo na severni polobli, pozimi na južni."

Tudi konkurenca je svetovna - v bistvu konkurirate z vsakim proizvajalcem kjerkoli na svetu, ko govorimo o električnih zunajkrmnih motorjih?

"Tako je. In žal imamo tudi že posnemovalce. To je tudi naša največja skrb, bolečina, s katero se ukvarjamo. Imamo posnemovalca iz Francije, gre tudi za startup, ki je začel približno takrat kot mi, vendar je bil njihov prvi izdelek drugačen, z drugim pa so kopirali naš koncept. Osnovna razlika med remigom in vsemi drugimi do tedaj obstajajočimi zunajkrmnimi motorji je ta, da smo opustili paradigmo bencinskega motorja. Se pravi, oblika zunajkrmne-

ga motorja je takšna, kot je bila, z razlogom. V glavi je motor, ki potrebuje zrak, zato mora biti zunaj vode. Pri električnih pogonih pa se vsa ta razmerja lahko spremenijo in ni treba, da izhajamo iz enakih predpostavk, kot so izhajali snovalci motorjev pred desetletji. Ko smo prišli na trg, so bili vsi izdelki na trgu enaki, kot so bencinski motorji, s to razliko, da so bili na električno. Mi smo videli, da se da izdelek narediti tudi drugače in smo v bistvu začeli z ničle. Izhajali smo s strani uporabnika. Tudi vsi ustanovitelji podjetja smo navtiki in vprašali smo se, kakšen bi bil idealen zunajkrmni motor, ki bi si ga želeli sami imeti, oziroma, kakšen je zunajkrmni motor, da je čim bolj enostaven za uporabo. In zato smo veliko testirali, veliko opazovali uporabnike, se pogovarjali z njimi in skozi proces odvezemali stvari, dokler ni bilo več kaj odvzeti. Ko nimaš več kaj odstraniti, takrat si končal oblikovanje."

Koliko iteracij je bilo v tem razvoju?

"To je bil leto in pol dolg proces, vsaj štirje krogi. In v vsakem smo se nekaj naučili, izboljšali stvari, tako da v bistvu čas ni bil zapravljen. Kar 'peče', je to, da se zdaj drugi pasejo na naših raziskavah oziroma razvoju."

Ampak saj vsak izdelek dobi slej ali prej posnemovalca. In marsikdo na to pogleda s perspektive, da več ko je proizvajalec, bolj se širi beseda o tem, kar je dobro za zavedanje na trgu. Se strinjate?

"Vsekakor je dober občutek, ko vidiš, da si nekaj naredil prav, ker te trg sprejema in konkurenca posnema, ampak z vidika posla oziroma poslovne škode pa ni tako enostavno. Če več proizvajalcev prodaja podoben izdelek, pomeni, da boš ti prodal manj. S francoskim konkurentom se ne bomo ukvarjali, je pa bolj nevaren kitajski posnemovalca, sicer tržni

vodja, z daleč največjo prodajo na svetu. Kitajci so do lani kopirali nemško podjetje, ki je v bistvu odprlo kategorijo, sedaj pa jim je malo pošla inovacijska sapa in so se Kitajci ozrli naprej, kje lahko kaj skopirajo. V tem primeru pa bomo verjetno šli v tožbo. Je pa to predvsem zelo drago, ker gre za mednarodna pravna razmerja. Mednarodne odvetnike potrebuješ in tudi rezultat je negotov. Ampak po vseh zgodbah, ki jih imamo v Sloveniji - od telefona Eta do stola Rex -, je čas, da udarimo po mizi in poskusimo zaščititi svoje interese. Kako uspešni bomo, ne morem zagotoviti, se bomo pa vsekakor potrudili."

«Za zadovoljitev potreb trga bomo v naslednjem letu morali narediti vsaj dva tisoč motorjev»

Šest let bo zdaj od ustanovitve podjetja. Kakšna je bila ta pot? Kaj so bili vrhunci, pa seveda tudi, kaj so bili padci?

"Ko pogledaš nazaj, je vse videti enostavno in premočrtno. Na drugi strani pa je v podjetništvu pred tabo polno neznank. V bistvu so sama vprašanja in pomanjkanje informacij. In na podlagi pomanjkljivih informacij moraš sprejemati kolikor toliko dobre odločitve. Slaba odločitev pomeni, da boš propadel. Analogija, ki je meni simpatična, je recimo, da si v hribih, hodiš po grebenu, megla je, na obeh straneh je prepad, in če boš stopal naravnost oziroma začutil, kako se ta greben zvija, boš preživel, sicer pa je veliko večja verjetnost, da zgrmiš v prepad. Od ustanovitve podjetja leta 2019 nam je v zgodnjih fazah zelo koristila podpora Slo-

venskega podjetniškega sklada. Kajti za hardverske izdelke, kjer je investicija po navadi bistveno večja kot za programje, pri nas ni nekega velikega interesa pri investitorjih, tako da je bil v teh zgodnjih fazah sklad edina možnost, kjer smo lahko prišli do denarja."

Kaj so bile še dragocene lekcije s te poti po grebenu?

"Lahko bi rekel, da me je celotna kariera napeljevala v to smer in mi olajšala podjetniško pot. Izkušnje v marketingu in prodaji so nujne, ker če kot podjetnik ne prodajaš sam, tudi nihče drug ne bo prodajal namesto tebe. Psihologija je bila zelo koristna na dveh področjih, eno je v bistvu analiza ali pa raziskave vedenja in pričakovanj potrošnika, na drugi strani pa je seveda tudi pri kadrovanju oziroma pri sestavljanju ekipe dobro, da ne narediš preveč napak, da zbereš strokovnjake, ki so zavzeti in osebnostno kompatibilni. Ponosni smo, da je ekipa enaka od leta 2019. Vsi so napovedovali, da se bomo prej kot slej skregali, najkasneje, so rekli, se ekipa spre, ko pride denar. Ampak mi smo tudi to nekako preživeli."

Dotakniva se še malo psihologije. Dolgo ste bili v marketingu, vodili ste tudi marketing na Večeru. Kakšni so spomini na tiste čase? Marketing takrat, marketing danes?

"Spomini so lepi. V bistvu je bilo to romantično obdobje, ko smo iz socializma prešli v tržno gospodarstvo, tudi tržno komuniciranje smo šele takrat zares ponotranjili. Veliko je bilo idealizma pri vseh akterjih na trgu, mogoče celo preveč, preveč idealistično smo gledali na vse, zato je bilo to tudi dolgoročno nevzdržno. Zdaj se je skladno s trendi ta proces precej racionaliziral: bistveno manj se vlaga v raziskave, kar se tiče analize, ali pa vedenje potrošnikov. Bistveno bolj se gleda na eni strani na kratkoročne

koristi, na drugi strani pa je baza znanja iz preteklih izkušenj tako velika, da lahko na podlagi tega tudi že dovolj dobro sklepaš, kaj bo šlo, kaj ne bo. Slaba stran vsega skupaj je pa to, da je tudi konec teh izrednih projektov. Ko je vse bolj predvidljivo, vedno manj ljudi želi in upa in ima potrebo izstopiti iz okvirja. Vse je bolj predvidljivo, tudi oglasi na televiziji so bolj na prvo žogo."

Kako se zdaj Remigo kot blagovna znamka razvija? Kateri so ključni momenti na tej poti v teh prvih letih?

"Na trgu želimo ohraniti imidž zelo inovativnega podjetja. Imamo cilj, da bo vsak produkt, ki ga bomo dali na trg, imel nekaj, v čemer se bo razlikoval od vsega, kar je že na trgu. Blagovna znamka, ki bi si jo želeli zgraditi, je znamka, ki je sinonim distribucije v industriji. Glede na to, da smo šele začeli vlagati, ne moremo reči, da je to že uveljavljena znamka, smo pa dobili že kar precej tako imenovanih medijev, preko katerih se širi glas o nas. Tudi nagrade so del tega."

Kako dragocen kapital je to psihološko znanje, izkušnje s tega področja? Kajti vloga psihologije v poslu, podjetništvu je velika, kajne?

"Težko bi kvantificiral, koliko se to pozna. Da se pozna, je pa dejstvo. V vsakodnevem poslu mogoče še najbolj pri odnosih s sodelavci oziroma pri vzdrževanju pozitivne in sodelovalne klime v ekipi. Drugo pomembno področje so raziskave oziroma razumevanje kupca, kajti kupec ti ne zna zmeraj povedati, kaj bi rad, na podlagi njegovih reakcij moramo pač sklepati."

Ali je to priložnost, da kupcu sugerirate? Vem, da proizvajalci radi rečete, da sledite trendom, ampak pogosto se zdi ravno obratno – da pogosto ponudite trgu nekaj, za kar kupec morda niti ni vedel, da to želi ...

"To je treba vedno početi. Če boš kupca vprašal, kaj bi rad imel, bo odgovor brez zvezen. Moraš ga opazovati, moraš ga vprašati, kaj bi rad dosegel, kaj bi rad počel, kako bi rad to počel, ne pa, kaj bi rad imel. Ker če bi vedel, potem bi to že obstajalo. V bistvu moraš postaviti prava vprašanja. In potem samo delno upoštevati odgovor."

Agilnost je značilnost startupovskega okolja. Kako agilni ste vi?

"V bistvu smo v šestem letu, se pravi, da to ni še nobena starost, pa se že pozna, da smo manj agilni, kot smo bili čisto na začetku. Zaloge so nabavljene, so stvari, ki ti onemogočajo, da bi se obrnil tako hitro, kot si se lahko pred tremi, štirimi leti."

Ampak – ali je možno neko tako mero agilnosti, kot je prvo leto, dve ohranjati, sploh na dolgi rok?

"To bom povedal čez 10 ali pa 20 let. Obstajajo načini, kako lahko do neke mere startup miselnost ohraniš. Ena izmed metod je ta, ki jo ima Richard Branson iz Virginia; kolikor sem bral, v nobeni firmi nima več kot 20 zaposlenih, ker jo takoj, ko jih je več, razdeli. Ideja je, da se vsi ljudje nekako poznajo, da cela firma diha kot kolektiv, ker to potem omogoča bistveno večje kroženje idej, dobrih in slabih predlogov, in to omogoča, da se podjetje hitreje obrača. Čisto praktičen primer - če so v neko odločitev vsi vpleteni, ne potrebuješ elaborata, zakaj si jo sprejel."

Koliko je prisoten strah, da prvi startup recimo ne uspe? Koliko je možnosti, da se zdaj kaj zalomi?

"Vedno se lahko zalomi, s tem je treba računati. Dve napačni potezi in že smo lahko v stečaju."

Video na vecer.com

S kamero telefona preberite QR kodo in prisluhnite celotnemu pogovoru na

www.vecer.com.

Ekipa Remiga je koncept izvenkrmnega motorja postavila na glavo. Foto: Remigo

Na drugi strani pa je v bistvu nenehno treba sprejemati odločitve; tega nihče ne bo namesto tebe. In te odločitve so pogosto usodne za podjetje, seveda te je strah. Ampak jaz si potem vedno ponavljam, Marko, v najslabšem primeru boš tam, kjer si bil pred začetkom. In s tem nekako grem naprej. Potem je še skrb za zaposlene, ali bo vsak mesec denar za plače. Na drugi strani pa ničesar drugega več ne bi mogel početi. Da bi zdaj delal za nekoga drugega ... Ko enkrat začutiš, da svojo vizijo razviješ v posel, potem je težko delati za vizijo nekoga drugega. Zadovoljstvo, ko gre neka ideja ali pa neka misel v cvet, da nekaj nastane iz tega, to je nezamenljivo. In to je tudi bistvo človeka. Zadovoljstvo pri dosežku je nad vsem in tega je v podjetništvu res veliko."

Nagrade sva že omenila; številne nagrade ste prejeli, predvsem za dizajn, ampak seveda se od tega ne da živeti. Kako torej preživeti na trgu? Kaj je ključno za podjetje, kot je Remigo, v tej fazi?

"V tej fazi, pa tudi v dveh, treh fazah do zdaj je bilo ključno imeti stabilen vir financiranja. Kot rečeno, hardver zahteva velike vložke, bistveno večje kot softver. Pri nas ne gre samo za razvoj izdelka, obratna sredstva, ki jih potrebuješ za nadaljevanje proizvodnje, pomenijo konstanten boj za denar. Treba je skrbeti, da se ti cikli nekako vrtijo. To, da se ti ni treba nenehno ukvarjati s tem, kje boš dobil naslednjih 100.000 evrov, se mi zdi velika prednost. S tem se lahko bistveno bolj fokusiraš na to, kar delaš, se pravi na izdelek in na prodajo. Srečo imamo, da imamo zasebnega investitorja, ki je dovolj premožen, hkrati ima pa tudi več investicij iz podobnega segmenta v svojem portfelju, tako da to razume in nas podpira."

Koristili ste kar nekaj podpore, ki jo ponuja Slovenski podjetniški sklad, to je bila zagonska spodbuda P2, potem konvertibilno poso-

jilo SK75, pa soinvesticijo SI-SK. Te investicije ste uspeli povrniti celo več, skladu ste nekako povrnili več, kot je vložil v vas.

"Soinvesticija sklada in zasebnega investitorja je bila ključna za preboj. Če bi me dobili bolj na levi nogi, bi sicer rekel, da je podpora sklada premajhna in da pride prepozno. To govorim v primerjavi z ekosistemi v drugih evropskih državah. Na primer - francosko podjetje, ki nas zdaj kopira, je začelo malo pred nami, šli so po zelo podobni poti kot mi, so pa tam injekcije kapitala desetkrat večje kot pri nas. Ampak na drugi strani pa spet brez tega, kar smo dobili, ne bi mogli narediti ničesar. Kljub vsemu smo državi hvaležni, da nam je zaupala v tistih zgodnjih časih. Dokler nimaš vsaj malo odziva s trga, te nihče od investitorjev ne bo povohal. Zato je za prve faze država ključna. Če lahko apeliram na te, ki sprejemajo zakone, čim več podpore zagonskim podjetjem, ker to so podjetja, ki bodo mogoče lahko čez 20 let vlekla voz te države."

Soinvesticija zasebnega investitorja in državnega sklada sicer velja za kar zahtevno, saj se morata oba investitorja uskladiti. Je bil to zahteven proces?

"Ne toliko zahteven, kot je bil dolgotrajen. Naš investitor je obogatel na kriptotrgih, ima veliko bitcoinov, ampak ko smo se prijavljali na SI-SK, je bil bitcoin precej slabo stoječ na trgu, tako da nam investitor takrat ni mogel zagotoviti celotnega vložka, ki smo ga potrebovali za preboj. Birokratski postopki, za katere razumem, da so nujni, so trajali več kot pol leta."

Je to v tem času tveganje, da s tem časom že ne bi preživel?

"Tveganje je vedno. In takrat smo bili v fazi, ko smo morali, ne prvič, partnerji še malo razbiti prašičke, da smo plačali vsaj najbolj nujne račune. A zdaj me niti ni več tako strah, ko so številke na računu zelo majhne. Vsaka taka situacija te malo okrepi. Potem si že rečeš, okej, doslej smo rešili, verjetno bomo tudi tokrat."

«Izhajali smo s strani uporabnika»

Del podpore, ki jo slovenski podjetniški sklad ponuja startupom pri nas, je tudi mentorstvo. Kako dragoceno je bilo mentorstvo za Remigo, za ekipo?

"Kot ne ravno rosno mlad podjetnik sem se lotil podjetništva in sem zato sprva mogoče malce omalovažujoče gledal na vso to podporo, vendar se je izkazala kot izjemno koristna in tudi pomembna na poti. Na nekatere pasti te lahko pripravijo, na vse ne, ampak vsaj na nekatere pa. Mi smo vso to podporo ekosistema s pridom izkoristili, zamenjali smo štiri ali pet mentorjev, pa to ne zato, ker ne bi bili zadovoljni, ampak ker smo želeli pokriti še dodatno področje. Mentorje smo menjali skladno s problemi, ki so bili pred nami. Predvsem za zgodnje faze je mentorska podpora zelo dobra."

Kako torej naprej glede investicij, investitorjev?

"Za zadovoljitev potreb trga bomo v naslednjem letu morali narediti vsaj dva tisoč motorjev, za kar potrebujemo dodatno mero investicije, ki jo bomo verjetno dobili pri sedanjem investitorju, obstaja pa tudi možnost, da bomo naredili nekakšen konzorcij angelov in jih še nekaj sprejeli v podjetje. Izkazalo se je, da je bistveno bolj prijetno in tudi bolj enostavno sodelovati z angeli kot s skladi tvegane kapitala. Še bolj konkretno - vsi, ki jih zanima vlaganje v podjetje Remigo, so tako ali drugače tudi sami navtiki. Skratka, če nisi ljubitelj bark, plovbe in morja, potem verjetno ne boš prepoznal potenciala v našem podjetju. V letu 2025 bi radi postali pomemben igralec v ZDA in pa tudi na drugih velikih trgih."

III. gimnazija Maribor

Gospodarska cesta 4
Smetanova ulica 18

INFORMATIVNI DNEVI
14. IN 15.2.2025

III. gimnazija Maribor - »Ne za šolo, za življenje se učimo.«

Program gimnazija

Program gimnazija - športni oddelek

Program predšolska vzgoja

Tel.: 02 250 40 40, E-mail: tretja-mb@tretja.si, www.tretja.si

Diplomanti lahko izbirajo delodajalca, ne obrnjeno

Z dekanom Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Mariboru prof. dr. Zoranom Novakom o zaposljivosti kemikov in kemijskih inženirjev ter sodelovanju z gospodarstvom

Barbara Gavez Volčjak

Zoran Novak: "Na vseh stopnjah študija imamo obvezno praktično usposabljanje v podjetjih, med katerim študenti spoznajo delo v podjetjih in v laboratorijih, pa tudi njihove proizvode." Foto: Andrej Petelinšek

Kolikšno pa je število razpisanih mest za prvi letnik prvostopenjskega študija?

"Število vpisnih mest je nekoliko višje od števila prijav, predvsem na prvi stopnji ne zapolnimo vseh mest, ker upoštevamo tudi uspešnost dijakov, ki se vpisujejo. Vsako leto v prvem letniku zapolnimo od 80 do 90 odstotkov vpisnih mest."

Prihajajo k vam tudi študentje iz tujine?

"V preteklem letu smo imeli na vseh stopnjah skupaj 55 tujcev, večinoma prihajajo s prostora bivše Jugoslavije, znanje jezika pa je ovira, da bi jih lahko prišlo še več. Zato že dolgo apeliramo na ministrstvo ter na vlado in odločevalce, da bi čim prej omogočili izvajanje študijskih programov v angleškem jeziku vsaj na drugi stopnji študija. Zdaj je to možno pod strogimi dodatnimi pogoji, ki jih finančno ne zmoremo izpolnjevati. V Avstriji so se že pred nekaj leti odločili za izvajanje programov v angleškem jeziku, predvsem drugostopenjskih, zato se marsikdo, tudi iz Slovenije, odloči za študij tam. Univerza v Gradcu nam je precejšnja konkurenca."

Za katere poklice izobražujete svoje študente in kako zaposljivi so?

"V osnovi izobražujemo kemike in kemijske inženirje, znotraj te stroke še biokemijske inženirje. Danes si praktično ne moremo predstavljati industrijske panoge ali podjetja, kjer ne bi vsaj v določenem delu potrebovali kemika ali kemijskega inženirja. Letos jeseni bomo uvedli tudi smer biofarmacevtsko inženirstvo, ki smo jo zasnovali zaradi potreb farmacevtske industrije v Sloveniji. Potrebovali bodo ogromno novih kadrov, teh pa v

ŠTUDIJ NISO SAMO PREDAVANJA

"Na naši fakulteti vemo, da študij ni samo učenje. Ne pravijo zaman, da so študentska leta najlepše obdobje življenja. Tudi mi se zavedamo, da študij ni samo obiskovanje predavanj ali laboratorijskih vaj, zato imamo na fakulteti tudi obsežno obštudijsko dejavnost, ki vključuje športne dejavnosti, popoldanska druženja študentov, ekskurzije, izvajanje najrazličnejših delavnic in podobno. Verjamem, da se vsak naš bruc najde v kateri od teh dejavnosti. Hkrati imamo zelo dejaven študentski svet z razvejanim tutorskim sistemom, v katerem starejši študenti predvsem na začetku študija pomagajo mlajšim. Skupaj s profesorji in asistenti na fakulteti poskrbijo, da se bruci kar najhitreje vključijo v fakultetni sistem in se zaradi tega na fakulteti tudi dobro počutijo," razlaga Zoran Novak.

Sloveniji ni. Skratka, vsi naši diplomanti in magistranti so zaposljivi praktično takoj po diplomi."

Mogoče veste, v katerih panogah se največ zaposlujejo?

"Kot sem že namignil, je to zagotovo farmacevtska industrija. Tradicionalno imamo v Sloveniji dve veliki farmacevtski podjetji, v njih pa se lahko zaposlijo vsi kadri, ki jih izobrazimo na območju Slovenije. Na farmacevtskem področju pa nastajajo tudi nova podjetja in iščejo kadre, tako da je zanje kar bitka. V gospodarskih družbah jih potrebujejo v laboratorijih, kjer preverjajo kakovost svojih izdelkov, polizdelkov, pa tudi vstopnih surovin. Zaposlijo se lahko kot tehnologi v ži-

GIMNAZIJA

USPEŠNI DIJAKI NA MATURI, DOBRA PODLAGA ZA NADALJNI ŠTUDIJ
PRIJAZNA IN SODOBNA ŠOLA, INOVATIVNI POUK ...

KEMIJSKI TEHNIK

KEMIK - ISKAN, ZAPOSILJIV KADER
EKSPERIMENTI, RAZISKOVALNO DELO V LABORATORIJU ...

FARMACEVTSKI TEHNIK

FARMACIJA - ZANIMIVA, ZELO USPEŠNA PANOGA
LEKARNA, LABORATORIJ, ZDRAVILA, ZELIŠČA ...

STATUSI:
PRILAGODITVE
ŠPORTNIKOM,
KULTURNIKOM
IN DRUGIM

ŠPORTNI
OBJEKTI RUŠ:
BAZEN, SKATE
PARK, PUMP
TREK, ...

PROJEKTI
IN PRAKSA V
TUJINI:
PORTUGALSKA,
CIPER, MALTA,
IRSKA, ...

ZLATI
MATURANTI

GIMNAZIJA IN SREDNJA ŠOLA ZA KEMIJO IN FARMACIJO RUŠE

BIVATE LAHKO V NEPOSREDNI BLIŽINI ŠOLE
NAŠ DIJAŠKI DOM GSŠKF RUŠE

WWW.GIMNAZIJA-RUSE.SI

vilski ali farmacevtski industriji, v lesarstvu, tekstilni industriji, pa tudi v storitvenih dejavnostih in na raziskovalnih inštitutih. Da ne govorim o državnih organih, na inšpekcijah, na carini in še kje. Možnosti zaposlitve so resnično velike."

Pridobivajo študentje te raziskovalne kompetence tudi med študijem?

"Naj povem, da je Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo znotraj Univerze v Mariboru vodilna raziskovalna inštitucija tako po rezultatih kot tudi po obsegu. Vse to se odraža tudi v raziskovalnem delu naših študentov. Če ne prej, se z raziskovalnim delom srečajo vsaj ob koncu študija, saj je 95 odstotkov naših diplom in magistrskih eksperimentalnih. Raziskava v laboratoriju je torej obvezna. Med študijem pa se študenti lahko prijavljajo k številnim projektom, ki jih razpisuje tako univerza kot tudi ministrstvo za visoko šolstvo in inovacije, in v njih raziskujejo določene teme. Ni zanemarljivo, da je sodelovanje v teh projektih plačano kot študentsko delo. V zadnjem času je v te raziskovalne projekte vključenih vedno več podjetij, tako da se študenti že skozi te raziskave srečujejo z bodočimi delodajalci."

Kaj pa konkretni stiki z gospodarstvom med študijem? Ali obstaja tudi obvezna praksa za študente?

"Na vseh stopnjah študija imamo obvezno praktično usposabljanje v podjetjih, med katerim študenti spoznajo delo v podjetjih in v laboratorijih, pa tudi njihove proizvode. Izvajamo tudi ogromno ekskurzij v podjetja v Sloveniji in tudi v tujini, organizirajo jih študenti v okviru študentskega sveta in svojega društva Kemik. Študenti vsako leto organi-

«Tradicionalno imamo v Sloveniji dve veliki farmacevtski podjetji, v njih pa se lahko zaposlijo vsi kadri, ki jih izobrazimo na območju Slovenije.»

zirajo tudi konferenco kemikov in kemijskih inženirjev, na kateri se predstavljajo tudi podjetja, lani smo v sodelovanju z Lekom iz Lendave izvedli delavnico Pogumno do prve zaposlitve, na kateri so se seznanili, kako napisati življenjepis. Že med študijem jim torej posredujemo tudi ta mehka znanja: kaj zapisati v prošnjo za prvo zaposlitev, kaj pričakovati na razgovoru in tako dalje. Izvedli smo tudi delavnico podjetništva za študen-

te, ki jih to zanima. Veliko naših študentov tudi opravi diplomsko ali magistrsko delo neposredno v podjetjih ali v sodelovanju s podjetji in mislim, da je to visoka dodana vrednost."

V podjetjih torej je posluš za sodelovanje z akademsko skupnostjo?

"Na našem področju je boj za kadre vsak dan hujši, zato gospodarstvo in fakultete delamo z roko v roki, da pridobimo najboljše dijake in jih izobrazimo v strokovnjake, ki se bodo nato zaposlili v podjetjih, s katerimi sodelujemo."

"Danes si praktično ne moremo predstavljati industrijske panoge ali podjetja, kjer ne bi vsaj v določenem delu potrebovali kemika ali kemijskega inženirja," pravi dekan FKKT.

Foto: Andrej Petelinšek

Torej lažje vaši diplomanti izbirajo podjetje, kjer se bodo zaposlili, kot obrnjeno?

"Mislim, da je tako in da bo glede na populacijske trende v Sloveniji in tudi drugod v Evropi tega vedno več. Diplomanti, predvsem tisti boljši, lahko izbirajo."

NOVA SMER BIOFARMACEVTSKO INŽENIRSTVO

V jeseni bodo vpisali tudi prvih 15 študentov na novo študijsko smer biofarmacevtsko inženirstvo na drugi stopnji študija, ki so ga zasnovali predvsem zaradi potreb slovenskega gospodarstva. "Pomembnost tega študijskega programa je prepoznalo tudi farmacevtsko podjetje Lek, zato bo letos za ta študij razpisalo osem štipendij, za katere bodo lahko kandidirali vpisani študentje. To prakso bomo nadaljevali tudi v naslednjih letih in poskušali k temu pritegniti še kakšno slovensko podjetje," pojasnjuje Zoran Novak.

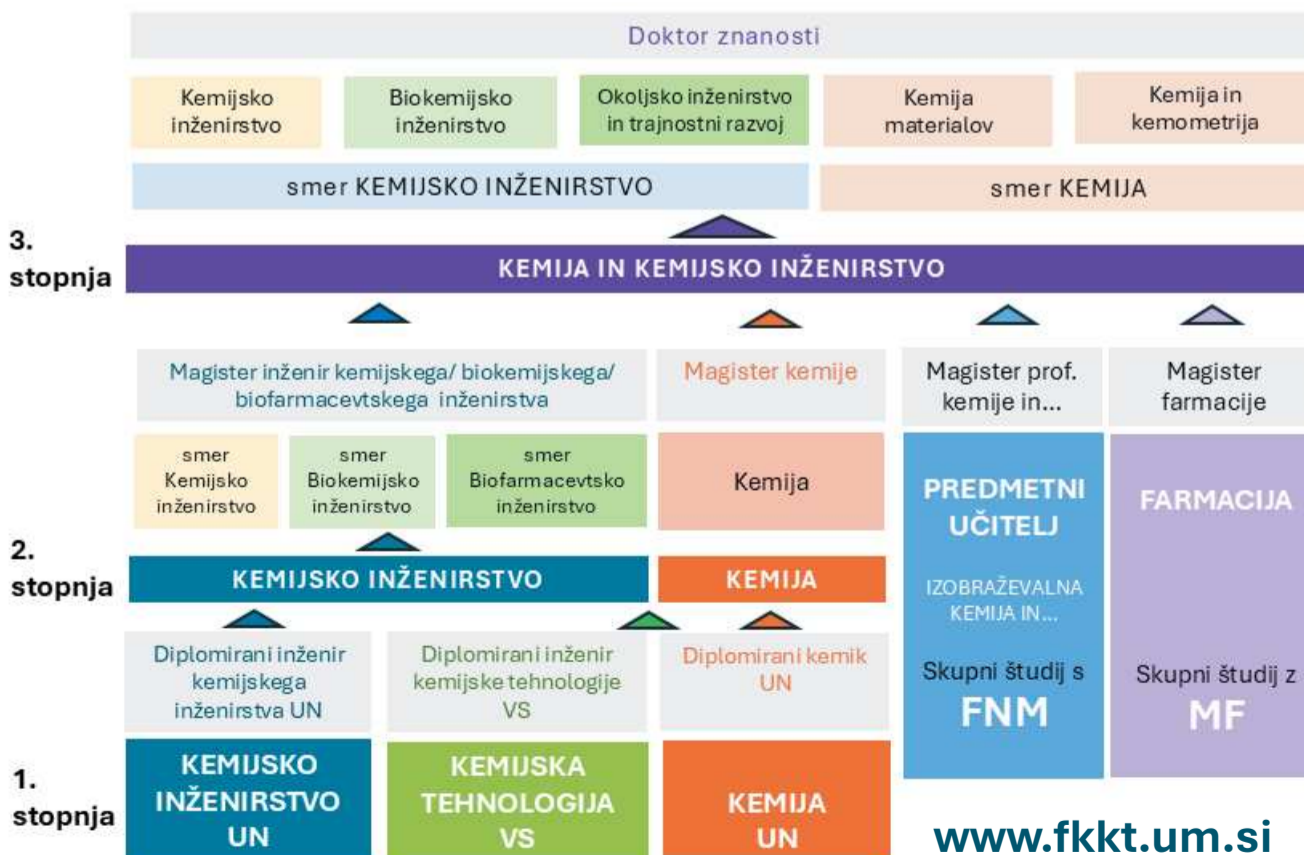

FKKT Navdih Znanosti

Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo

VABLJENI NA INFORMATIVNE DNEVE 14. in 15. 2. 2025

www.fkkt.um.si

Nič več zgolj pisarne, ampak središče dogajanja

Veliko poslovnih prostorov in zgradb v Sloveniji je starejše gradnje, zato so nezanimivi za sodobno zasnovana podjetja. Danes je poslovna nepremičnine veliko več kot samo objekt. Dober primer za to bo poslovna stavba Vilharia, ki raste v središču Ljubljane

Sanja Verovnik

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije so se cene poslovnih nepremičnin lani zvišale, vendar je prodaja upadla. V prvem četrtletju leta je bilo prodanih le 139 poslovnih nepremičnin, kar je najmanj po letu 2015. Trend upadanja prodaje so nepremičninski posredniki opazili že v letih 2022 in 2023, kar je delno posledica prehoda na delo od doma med pandemijo, ki ga številna podjetja ohranjajo še danes. Poleg tega so se med pandemijo pokazale pomanjkljivosti starejših poslovnih prostorov iz osemdesetih let, ki ne ustrezajo sodobnim delovnim zahtevam.

Mojca Žižek Mesarec iz nepremičninskega podjetja Galea nepremičnine poudarja, da sta danes funkcionalnost poslovnega prostora in njegova lokacija ključnega pomena. Največje povpraševanje je po nepremičninah z vso potrebno infrastrukturo, takšnih, ki so dobro dostopne z javnim prevozom in so blizu glavnih cestnih povezav. Vse bolj priljubljene postajajo tudi mirnejše, a lahko dostopne lokacije zunaj mestnih središč, ki ponujajo nižje obratovalne stroške, lažje par-

kiranje in večjo prilagodljivost za različne poslovne dejavnosti.

Kljub povpraševanju se novih poslovnih nepremičnin ne gradi dovolj. Večinoma se gradnje lotijo podjetja sama, kar pomeni, da je ponudba na trgu omejena. Pri podjetju Galea nepremičnine prejemajo predvsem povpraševanje po manjših poslovnih prostorih do 200 m² za storitvene dejavnosti, kot so frizerski in kozmetični saloni ter zobozdravstvene ordinacije.

Primer sodobne poslovne gradnje

Sodobne poslovne nepremičnine se po svoji funkcionalnosti in tudi videzu povsem razlikujejo od zgrajenih pred desetletji. Primer moderne gradnje, ki upošteva vse, nastaja v središču Ljubljane, neposredno ob glavni železniški in avtobusni postaji. Gre za sodobno poslovno stavbo Vilharia. Projekt podjetja Corwin bo ponudil več kot 36.000 m² pisarniških in trgovskih površin, zasnovanih po načelih trajnostne gradnje. Stavba bo imela

fleksibilne tlorise z velikimi okni za obilico naravne svetlobe in zelene strehe, ki prispevajo k zmanjševanju toplotnega otoka in izboljšujejo okolje. Zaključek gradnje je predviden v začetku leta 2026, zdaj je dokončanih približno 60 odstotkov del. Zanimanje za Vilhario je veliko - več kot 70 odstotkov prostorov je že oddanih v najem ali so pogajanja v zaključni fazi. "Decembra lani je stavba, vključno z vsemi petimi jedri in betonskimi nosilnimi konstrukcijami, dosegla končno višino. Naš cilj je, da jo spomladi v celoti zapremo in začnemo pripravljati prostore za najemnike," je povedal Michal Maco, direktor podjetja Corwin Slovenija.

Sodobne poslovne nepremičnine se po svoji funkcionalnosti in tudi videzu povsem razlikujejo od zgrajenih pred desetletji

Zakaj je Vilharia tako posebna in primer sodobne poslovne nepremičnine? "Zgradba vsebuje 38.000 kubičnih metrov betona, kar okvirno ustreza prostornini 15 olimpijskih bazenov, in več kot 3500 ton jekla, kar je približno polovica teže kovine Eifflovega stolpa. Vilharia bo imela 871 oken, ki se bodo razprostirala od tal do stropa in jih zdaj nameščajo. Gre za največja komercialno uporabljena okna na slovenskem trgu z več kot tremi metri višine, zasteklitev največje odprtine pa tehta več kot 700 kilogramov. Zasnova podjetja Schmidt Hammer Lassen temelji na spoznanjih o človeški psihologiji in fiziologiji, pri čemer v največji meri izkorišča naravno svetlobo, kar prispeva k nižji ravni

Notranjost poslovne zgradbe, ki raste v središču Ljubljane Foto: Jernej Lasič

Dve tretjini del na Vilharii sta zaključeni. Najemniki se bodo vselili v letu 2026.

Foto: Jernej Lasič

stresa in pripomore k boljšemu počutju," je pojasnil Erik Fusik, namestnik direktorja in vodja razvoja v podjetju Corwin Slovenija.

Na terasi zabave, v pritličju ponudba hrane

Projekt predstavlja veliko investicijo, saj njegova skupna vrednost presega 110 milijonov evrov. "Vilhario smo zasnovali s poudarkom na skupnosti in udobju. Z dogodki, kot so joga na strehi, kviz večeri, degustacije hrane in sezonske tržnice, bomo podpirali poslovno skupnost - podobno kot v Corwinovi poslovni stavbi Einpark na Slovaškem," pojasnjuje Robert Mitterpach, finančni direktor podjetja Corwin. Zagotovljeni bodo tudi redni zdravstveni pregledi, ki jih bodo v stavbi za zaposlene brezplačno izvajali zdravstveni delavci. Z dvorano v pritličju bo Vilharia postala osrednje poslovno vozlišče v mestu, ki bo gostilo dogodke najemnikov in velike vseslovenske konference. Terasa na strehi bo na voljo za zabave podjetij, vadbo in sprostitevne dejavnosti. V pritličju bo v sodelovanju s ponudniki hrane na voljo tudi raznolika ponudba visokokakovostnih, a cenovno dostopnih restavracij, ki bo presejala standardne restavracije v nakupovalnih središčih.

V stavbi bo 24 ur na dan, sedem dni v tednu na voljo skrbnik za celovito podporo uporabnikom - poznan tudi pod imenom concierge. Storitve bodo vključevale kemično čiščenje, čiščenje avtomobilov, prevzem in dostavo paketov ter usmerjanje in pomoč obiskovalcem, s čimer bodo najemniki prihranili čas. To jim bo olajšalo vsakodnevno poslovanje in druga opravila. Na voljo bo tudi pametna tehnologija, vključno z aplikacijo za skupnost, ki bo omogočala nemoteno upravljanje stavbe. Najemniki bodo lahko za dostop do večine storitev, kot je generiranje QR-kod, s katerimi bodo omogočili dostop obiskovalcem, uporabljali svoje telefone.

Krajši delovni čas, fleksibilnost za obe strani

Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi za krajši delovni čas

Ana Antuničević,
pravna strokovnjakinja, direktorica
podjetja Consilium

Pogodba o zaposlitvi, ki predstavlja temelj delovnega prava, je opredeljena v Zakonu o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR-1) in se lahko pojavi v več oblikah. Medtem ko je bolj znana dilema o pogodbi o zaposlitvi za določen oziroma nedoločen čas, pa se pogodba o zaposlitvi lahko sklene tudi za krajši delovni čas.

V tem prispevku si bomo pogledali, kako skleniti pogodbo o zaposlitvi za krajši delovni čas ter kakšne so posebnosti pri pravicah in obveznostih delavca in delodajalca pri tej obliki zaposlitve.

Na kratko o delovnem času

Delovni čas je definiran v ZDR-1 in se deli na efektivni delovni čas, to je čas, ko je delavec na razpolago delodajalcu in izpolnjuje svoje delovne obveznosti, ter na čas odmora, ki delavcu pripada po zakonodaji ali pogodbi o zaposlitvi. Pri tej točki je treba poudariti, da se v delovni čas šteje tudi čas upravičenih odsotnosti (zaradi bolezni, letni dopust in druge upravičene odsotnosti).

Poleg definicije delovnega časa zakon pozna tudi tako imenovani polni delovni čas - ta predstavlja čas, ki ga delavec opravi v tednu, pri čemer zakon določa, da polni delovni čas ne sme biti daljši od 40 ur na teden in ne krajši kot 36 ur na teden. Delodajalci lahko samostojno določijo, kaj bo predstavljalo polni delovni čas v njihovem podjetju, pri čemer se morajo držati zgornjih določil zakona ali kolektivne pogodbe, ki zanje velja.

Pogodba o zaposlitvi za krajši delovni čas je torej vsaka pogodba o zaposlitvi, ki se sklene za krajši delovni čas od polnega delovnega časa, ki velja pri delodajalcu. Pri določanju krajšega delovnega časa sta pogodbeni stranki (delavec in delodajalec) popolnoma prosti in lahko izbereta delovno obveznost v obsegu, ki jima ustreza.

Čeprav je najbolj poznana delovna obveznost tako imenovani polovični delovni čas, kjer delavec opravlja polovični delovni čas od polnega, ki je določen pri delodajalcu, pa ni nobene zakonske ovire za določitev drugačnega delovnega časa.

Kako krajši delovni čas vpliva na pravice in obveznosti iz delovnega razmerja? ZDR-1 v 65. členu določa, da ima delavec, ki dela krajši delovni čas, enake pravice in obveznosti iz delovnega razmerja kot delavci, ki delajo polni delovni čas.

Kljub tej določbi pa krajši delovni čas vpliva na določene pravice, kot so odmor med delovnim časom, letni dopust in regres.

Pravica do sorazmernega odmora

Zakonodaja namreč določa, da ima delavec, ki dela s skrajšanim delovnim časom, pravico do sorazmernega odmora glede na čas, ki ga je prebil na delu na dan. Treba je upoštevati, da ima delavec pravico do odmora, če dela vsaj štiri ure na dan.

Letni dopust

Prav tako kot na odmor pa krajši delovni čas lahko vpliva na odmero letnega dopusta. ZDR-1 v 159. členu določa, da letni dopust ne sme biti krajši kot štiri tedne, ne glede na to, ali delavec dela polni ali krajši delovni čas. Čeprav je torej na prvi pogled pravica do letnega dopusta za zaposlene s krajšim delovnim časom enaka kot za tiste s polnim delovnim časom, pa ni čisto tako. Letni dopust se namreč odmeri glede na razporeditev delovnih dni v tednu.

Delavci, ki opravljajo delo s skrajšanim delovnim časom, lahko sklenejo več pogodb o zaposlitvi

Kako razporeditev delovnih dni vpliva na odmero letnega dopusta, si najlažje pogledamo na primeru. Vzemimo dva zaposlena (Tadeja in Petra). Oba opravljata delo po pogodbi s krajšim delovnim časom v obsegu 20 delovnih ur, pri čemer Tadeja delo opravlja vsak dan (pet dni v tednu) v obsegu štiri ure na dan, Peter pa delo opravlja trikrat na teden.

Če upoštevamo, da je letni dopust dolg najmanj štiri tedne, bo Tadeji pripadalo (najmanj) 20 dni dopusta. Ker Tadeja delo opravlja vsak dan, se ji odmeri 20 dni dopusta, saj le tako pridobi štiri proste tedne.

Peter pa delo opravlja trikrat na teden, zato pridobi 12 dni dopusta. Ker je Petrova razporeditev dela drugačna, je drugačna tudi odmera letnega dopusta. Peter dobi tako 12 dni dopusta, da doseže zakonske štiri tedne.

Primer ponazarja, kako krajši delovni čas vpliva na odmero letnega dopusta, zato je treba biti pri odmeri še posebej pazljiv. Ker je rok za odmero letnega dopusta 31. marec, naj ta prispevek služi tudi kot opomnik, da se je treba lotiti odmer za vaše zaposlene.

Kako krajši delovni čas vpliva na regres?

Izplačilo regresa je sorazmerno z delovnim časom, za katerega je delavec sklenil pogodbo o zaposlitvi. To pomeni, da delavec, ki dela s skrajšanim delovnim časom, ne pridobi pravice do polnega regresa, temveč glede na delovni obseg pridobi pravico do izplačila sorazmernega deleža.

Kaj pa krajši delovni čas, kadar gre za posebne primere?

O posebnih primerih govorimo, ko posamezniki sklenejo pogodbo s krajšim delovnim časom v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali zdravstvenem zavarovanju (sem na primer sodijo posamezniki, ki iz zdravstvenih razlogov ne zmorejo opravljati polnega delovnega časa, ali pa tisti, ki so delno invalidsko upokojeni). Prav tako lahko posamezniki delajo s polovičnim delovnim časom na podlagi predpisov iz naslova starševskega varstva.

Ti delavci delajo s krajšim delovnim časom na podlagi odločb pristojnih organov. Ključna razlika je, da so delodajalci dolžni skleniti pogodbo o zaposlitvi za krajši delovni čas in ne morejo zavrniti takšne sklenitve, razen v izjemnih primerih, ki jih določa zakonodaja. Prav tako je bila z nedavno novelo uveljavljena pravica do krajšega delovnega časa zaradi potreb usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja. Ta pravica pripada delavcem, ki negujejo otroka, starega do osem let, ali pa zagotavljajo oskrbo za drugo osebo. Tudi tukaj gre za pravico predlagati delo s skrajšanim delovnim časom, ki jo mora delodajalec preučiti in pripraviti utemeljen odgovor.

Ali lahko delavec sklene pogodbo z več delodajalci?

Delavci, ki opravljajo delo s skrajšanim delovnim časom, lahko sklenejo več pogodb o zaposlitvi, pri čemer pa delovne obveznosti po vseh pogodbah ne smejo presežati polnega delovnega časa, ki ga določa zakon (to je 40 ur na teden).

Zakon takšnemu delavcu nalaga, da se mora z delodajalci sporazumeti o delovnem času in načinu izrabe letnega dopusta ter drugih odsotnostih z dela. Delodajalci so dolžni delavcu zagotoviti sočasno izrabo letnega dopusta in drugih odsotnosti, razen v primerih, ko bi jim to povzročilo škodo.

Pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom predstavlja fleksibilno možnost tako za zaposlene, ki lahko na ta način lažje uskladijo svoje obveznosti ali pa poiščejo dodatne delovne zadolžitve, kot tudi za delodajalce, ker jim pomaga ohranjati optimalen delovni proces. Kljub prednostim pa je treba upoštevati specifične takšne pogodbe o zaposlitvi, da se zagotovi ustrezna izraba pravic in obveznosti.

VAS ZANIMAJO POKLICI PRIHODNOSTI?

PRIDITE NA INFORMATIVNI DAN

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM RADENCI

14. FEBRUAR 2025 15. FEBRUAR 2025

9:00 in 15:00 9:00

KJE? DIJAŠKI DOM - Prisojna cesta 4, 9252 Radenci

GASTRINOM HOTELIR

GASTRONOMSKO-TURISTIČNI TEHNIK

GASTRONOMSKI TEHNIK

RADENCI

VAŠA 1. IZBIRA *prezračevanja* V SLOVENIJI

VEČ KOT
150.000
ZADOVOLJNIH
UPORABNIKOV

17 IZKUŠENIH
MONTERSКИH
EKIP

VEČ KOT
50.000
MONTAŽ

iVent
Smart ventilation

15
LET

i-vent.com 080 73 13